

تاریخ نگاری فارسی

(سامانیان، غزنویان، سلجوقیان)

۷ ..... یادداشت مترجم

۱۱ ..... مقدمه

جولی اسکات میثمی

۱۱ ..... تاریخ نگاری فارسی و تاریخ نگاری اسلامی

۱۷ ..... جایگاه و کارکردهای تاریخ

مترجم

۲۲ ..... انواع تاریخ نویسی

محمد دهقانی

۲۷ ..... یادداشت ها

۲۹ ..... ۱ تاریخ نگاری فارسی در دوره سامانی

۲۹ ..... پیشینه

۳۵ ..... شاهنامه مشهور ابن بطوطه و خطبوی

۳۹ ..... منصور بن نوح و نگارگری فارسی

۵۶ ..... شاهنامه فردوسی ۱۰۰۱/۱۰۰۲

۶۷ ..... یادداشت ها ۱۰۰۱/۱۰۰۲

۶۹ ..... ۲ تاریخ نگاری در دوره غزنویان

۶۹ ..... برآمدن غزنویان

۷۷ ..... تاریخ سلسله غزنویان ۱۰۰۱-۱۰۲۵

۹۲ ..... زین الاخبار گردیزی

۱۱۰ ..... تاریخ بیهقی درباره مسعود

۱۴۵ ..... تاریخ سیستان

۱۸۰ ..... یادداشت ها

نسترواج

تهران

۱۳۹۷

فهرست مطالب

۶	یادداشت مترجم	۶۸۱

۷	مقدمه	۶۸۱
۱۱	تاریخ‌نگاری فارسی و تاریخ‌نگاری اسلامی	۸۸۱
۱۷	جایگاه و کارکردهای تاریخ	۶۰۲
۲۲	انواع تاریخ‌نویسی	۶۲۱
۲۷	یادداشت‌ها	۸۸۲
۲۹	۱ تاریخ‌نگاری فارسی در دورهٔ سامانی	۸۸۲
۲۹	پیشینه	۸۸۲
۳۵	شاهنامهٔ منشور ابومنصور طوسی	۸۸۲
۳۹	منصور بن نوح و طبری فارسی	۸۸۲
۵۶	شاهنامهٔ فردوسی	۸۸۲
۶۷	یادداشت‌ها	۸۸۲
۶۹	۲ تاریخ‌نگاری در دورهٔ غزنوی	۸۸۲
۶۹	برآمدن غزنویان	۸۸۲
۷۷	تاریخ سلسلهٔ غزنوی: تاریخ یمینی عتبی	۸۸۲
۹۲	زین‌الاکخبار گردیزی	۸۸۲
۱۱۰	تاریخ بیهقی دربارهٔ مسعود غزنوی	۸۸۲
۱۴۵	تاریخ سیستان	۸۸۲
۱۸۰	یادداشت‌ها	۸۸۲

۱۸۳	تاریخ‌نگاری در دوره سلجوقی
۱۸۳	ظهور سلجوقیان
۱۸۸	نظام‌الملک و تاریخ ایران
۲۰۹	فارسنامه ابن بلخی
۲۴۰	مجم‌التواریخ و الفصص
۲۶۴	تاریخ بیهق
۲۸۸	تاریخ‌نگاری در اواخر دوره سلجوقی: ظهیرالدین نیشابوری
۲۹۴	عقد‌العلی: افضل‌الدین کرمانی
۲۹۸	راحة‌الصدور محمد بن علی راوندی
۳۱۹	ترجمه جرباذقانی از تاریخ یمنی
۳۳۳	یادداشت‌ها
۳۴۳	خاتمه
۳۴۳	درونمایه‌های تاریخ
۳۴۶	الگوهای تاریخ
۳۵۰	تاریخ و وثاقت
۳۵۴	زبان، سبک و تاریخ
۳۶۱	بلاغت و سیاست
۳۶۶	یادداشت‌ها
۳۷۱	ضمیمه. سلسله‌های مهم ایرانی (۲۰۴-۵۹۰/۸۱۹-۱۱۹۴)
۳۷۵	کتاب‌شناسی
۳۸۵	نمایه

یادداشت مترجم

اگر می‌خواستیم قدری تسامح علمی به خرج دهیم، نام این ترجمه را شاید می‌توانستیم تاریخ‌نگاری ایرانی هم بگذاریم؛ زیرا در زبان انگلیسی، و به‌ویژه در انگلیسی بریتانیایی (که نویسنده هم اهل آن کشور است)، ایران را غالباً Persia و اهل این کشور و نیز زبان آن را Persian (ایرانی/فارسی) می‌نامیده‌اند. اما در این کتاب تأکید نویسنده مطلقاً بر زبان فارسی و تاریخ‌هایی است که به این زبان نوشته شده‌اند. نویسنده غالباً این تاریخ‌ها را با تاریخ‌هایی مقایسه می‌کند که ایرانیان یا نایرانیان به زبان عربی نوشته‌اند، و البته به‌استثنای تاریخ عتبی، با سایر تاریخ‌هایی هم که ایرانیان به زبان عربی نوشته‌اند کاری ندارد.

نخستین امتیاز کتاب این است که می‌کوشد تاریخ‌نگاری فارسی را در پهنه وسیع‌تر تاریخ‌نگاری اسلامی جای دهد و از طریق مقایسه آن با تاریخ‌نگاری عربی، و حتی تاریخ‌نگاری اروپای قرون وسطی، از نگرش مورخان ایرانی به تاریخ تا پایان قرن دوازدهم میلادی (قرن ششم هجری) تصویر روشن و دقیقی به دست دهد. یکی از پرسش‌های مهمی که نویسنده می‌کوشد پاسخی برای آن بیابد این است که چرا نخستین سلسله‌های حاکم بر ایران، به‌ویژه غزنویان و سلجوقیان، یا اصلاً تاریخی از خود بر جای نگذاشته‌اند یا تاریخ‌روزگار آن‌ها در دوران ضعف و افول و حتی پس از نابودی‌شان نوشته شده است؟

فرض مهم دیگری که نویسنده تا حدودی آن را به اثبات می‌رساند این است که هدف مورخان آن ادوار اصولاً ثبت وقایع نبوده است. آن‌ها پیش از هرچیز می‌خواستند روایتی معنادار از رویدادها به دست دهند و سپس به داوری اخلاقی